

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ
«ФІНАНСИ»**

**(для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
професійного спрямування «Менеджмент організацій»,
спеціалізація «Менеджмент готельно-курортного туристського сервісу»,
«Менеджмент організацій міського господарства»)**

**Харків
ХНУМГ
2013**

Методичні вказівки для практичних занять з курсу «Фінанси» (для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання напряму підготовки напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійного спрямування «Менеджмент організацій», спеціалізація «Менеджмент готельно-курортного туристського сервісу», «Менеджмент організацій міського господарства») / Харк. нац. ун-т міськ. госп.-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: В. Ю. Світлична. – Х.: ХНУМГ, 2013. – 26 с.

Методичні вказівки побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу

Укладач В. Ю. Світлична

Рецензент: д.е.н., проф. Т. В. Момот

Рекомендовано кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, протокол №10 від 24 травня 2013 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
Програма навчальної дисципліни «Фінанси»	4
Організація та зміст практичних занять за навчальною дисципліною «Фінанси»	5
Практичне заняття 1 до Теми №1 «Сутність фінансів як економічної категорії. Фінансові ресурси держави»	5
Практичне заняття 2 до Теми №2 «Фінансова система України»	7
Практичне заняття 3 до Теми №3 «Фінансова політика»	8
Практичне заняття 4 до Теми №4 «Сутність завдання та функції управління фінансами. Органи управління фінансами».....	10
Практичне заняття 5 до Теми №5 «Поняття та склад фінансового механізму. Характер впливу фінансового механізму на економічний та соціальний розвиток держави. Роль та особливості фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин».....	10
Практичне заняття 6 до Теми №6 «Методи фінансового впливу на розвиток суспільства»	12
Практичне заняття 7 до Теми №7 «Сутність фінансового планування. Методи та принципи фінансового планування. Необхідність, зміст фінансового контролю»	13
Практичне заняття 8 до Теми №8 «Державний кредит»	13
Практичне заняття 9 до Теми №9 «Державні цільові фонди»	14
Практичне заняття 10 до Теми №10 «Фінанси підприємств»	15
Практичне заняття 11 до Теми №11 «Формування та перспективи розвитку страхового ринку в Україні»	16
Практичне заняття 12 до Теми №12 «Фінансові форми регулювання ринкових відносин. Засоби державного регулювання економіки»	16
Практичне заняття 13 до Теми №13 «Державний бюджет»	17
Практичне заняття 14 до Теми №14 «Бюджетна система України»	18
Практичне заняття 15 до Теми №15 «Бюджетний процес»	19
Практичне заняття 16 до Теми №16 «Державні доходи. Державні видатки. Бюджетний дефіцит»	20
Практичне заняття 17 до Теми №17 «Податкова система України. Податкова політика»	22
Список джерел	23

ВСТУП

Фінанси є життєво важливою системою в економіці та суспільстві в цілому. Вони використовуються державою як ефективний регулятор усіх сфер свого економічного життя.

Надзвичайно важлива роль фінансів пояснюється тим, що вони: забезпечують розподіл ВВП і фінансові потреби юридичних і фізичних осіб та держави; забезпечують кругообіг фінансових ресурсів, а отже безперервність відтворення виробництва; здійснюють перерозподіл первинних і вторинних доходів між регіонами, соціальними верствами населення, окремими юридичними і фізичними особами; утворюють систему фінансових показників, які відіграють роль індикаторів стану і розвитку економічної та соціальної сфер суспільства.

Вивчення курсу «Фінанси» спрямоване на оволодіння навичками оцінки економічних процесів, які відбуваються в суспільстві, розуміння сутності і тенденцій розвитку фінансових відносин та їх особливостей у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, розробки й вирішення актуальних питань теорії і практики розбудови фінансової політики держави.

Дисципліна «Фінанси» за освітньо-професійною програмою має статус нормативної.

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань з організації та функціонування фінансів на макrorівні як специфічної форми суспільних відносин, підсистеми економічного базису, а також набуття практичних навичок у розбудові фінансової політики держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінанси» виступають:

- вивчення суті та характерних ознак фінансів, їх ролі й місця в економічній системі;
- вивчення засад фінансової політики держави і механізму її реалізації;
- дослідження сфер і ланок фінансової системи та їх взаємодії.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

Змістові модулі (ЗМ):

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні основи фінансів. Сфери та ланки фінансової системи

1. Сутність фінансів як економічної категорії. Фінансові ресурси держави.
2. Фінансова система України.
3. Фінансова політика.
4. Сутність завдання та функції управління фінансами. Органи управління фінансами.
5. Поняття та склад фінансового механізму. Характер впливу фінансового механізму на економічний та соціальний розвиток держави. Роль та особливості фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин.
6. Методи фінансового впливу на розвиток суспільства.
7. Сутність фінансового планування. Методи та принципи фінансового планування. Необхідність, зміст фінансового контролю.
8. Державний кредит.

9. Державні цільові фонди.
10. Фінанси підприємств.
11. Формування та перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
12. Фінансові форми регулювання ринкових відносин. Засоби державного регулювання економіки.

Змістовий модуль 2. Бюджетний менеджмент

1. Державний бюджет.
2. Бюджетна система України.
3. Бюджетний процес.
4. Державні доходи. Державні видатки. Бюджетний дефіцит.
5. Податкова система України. Податкова політика.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ «ФІНАНСИ»

Практичне заняття є однією із форм навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування завдяки індивідуальному виконанню студентом відповідно сформульованих завдань. Основна мета практичного заняття полягає в розширенні, поглибленні та деталізації теоретичних знань, отриманих студентами на лекціях, в процесі самостійної роботи, і спрямуванні їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення вмінь і навичок, розвитку наукового мислення та усного мовлення студентів.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни.

Детальний зміст кожного з практичних занять, з переліком вправ, питань для самоперевірки та літературних джерел до кожної з тем, – наведено нижче.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

до Теми №1 «Сутність фінансів як економічної категорії. Фінансові ресурси держави»

Порядок виконання:

- ознайомитися з існуючими визначеннями поняття «фінанси»;
- вивчити тотожні або протилежні риси фінансів та грошей. Визначення відмінності категорій «фінанси» та «гроші»;
- проаналізувати сутність фінансових ресурсів;
- виявити принципові відмінності між двома видами фінансових ресурсів;
- дослідити функції фінансів та їх взаємодію.

Ключові терміни:

Фінанси; валовий національний продукт; національне багатство; фінансові ресурси; централізовані фінансові ресурси; децентралізовані фінансові ресурси; розподільча функція фінансів; контрольна функція фінансів.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Зробіть правильний вибір із запропонованих альтернатив.

Фінанси виступають економічною категорією, яка:

- а) бере початок свого розвитку в період первинного розвитку людства;
- б) виникла в період перших промислових революцій;
- в) виникла в період розвитку товарно-грошових відносин та появи держави;
- г) вірної відповіді немає.

Тест-завдання 1.2.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Зміст фінансових ресурсів.

Група «А»:	Група «Б»:
а) кошторис доходів та видатків держави, який затверджений органами законодавчої влади у вигляді Закону;	1) Представляє собою фінансові ресурси;
б) доходи і грошові нагромадження, що формуються в процесі розподілу валового національного продукту у підприємств, організацій, держави.	2) Не є фінансовими ресурсами.

Тест-завдання 1.3.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«В залежності від рівня, на якому проходить формування і використання фінансових ресурсів, їх поділяють на: _____ фінансові ресурси – утворюються на рівні держави, окремих адміністративно-територіальних одиниць, об'єднань, міністерств; а також _____ фінансові ресурси – створюються окремими суб'єктами господарювання».

Тест-завдання 1.4.

На наведене запитання обрати одну з перелічених нижче букв, під якою містяться правильні відповіді.

Оберіть літеру:

А	Б	В	Г	Д
якщо правильне тільки 2, 4, 5, 6	якщо правильне тільки 1, 2, 4, 5	якщо правильне тільки 2, 3, 5, 6	якщо правильне тільки 1, 3, 5, 6	якщо усе правильне

Джерелами формування фінансових ресурсів підприємств виступають:

1. Кошти, які мобілізуються на фінансовому ринку.
2. Сплачені підприємством штрафи.
3. Власні кошти.
4. Відрахування підприємством коштів на благодійні внески.
5. Позикові фінансові ресурси.
6. Кошти, що надходять у порядку перерозподілу.

Тест-завдання 1.5.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Функціями фінансів виступають:

- а) суспільна;
- б) державна;
- в) змістовна;

- г) контрольна;
- д) розподільча.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. У чому полягає сутність фінансів. Дати визначення змісту термінів «валовий національний продукт», «національне багатство».
2. Визначити, що представляють собою фінансові ресурси. Які види фінансових ресурсів, в залежності від рівня на якому проходить їх формування і використання, прийнято виділяти.
3. Окреслити призначення кожної з функцій фінансів.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 2; 7; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 66; 67; 68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

до Темі №2 «Фінансова система України»

Порядок виконання:

- ознайомитися із змістом та порядком будови фінансової системи;
- дослідити основні характерні риси державних фінансів, як ланки фінансової системи;
- проаналізувати принципові аспекти формування фінансів підприємств.

Ключові терміни:

Фінансова система; фінанси держави; фінанси підприємств; фінанси населення; фінанси державного сектору економіки; централізовані цільові (позабюджетні) фонди; державний кредит; резервні й страхові фонди; державне особисте й майнове страхування.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Зробіть правильний вибір із запропонованих альтернатив.

Фінансова система представляє собою:

- а) сукупність Державного бюджету і місцевих бюджетів України;
- б) фінансові відносини між державою та платниками податків з метою створення загальнодержавного централізованого фонду коштів, необхідних для виконання державою її функцій;
- в) кошторис (розпис) доходів і витрат держави, затверджений органами законодавчої влади у виді Закону;
- г) сукупність окремих сфер фінансових відносин, які пов'язані між собою, функціонують за рахунок централізованих або децентралізованих фондів грошових коштів, мають відповідний апарат управління та правове забезпечення.

Тест-завдання 1.2.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Будова фінансової системи представлена трьома сферами фінансових відносин:

- а) міжнародні фінанси;
- б) зовнішньоекономічні фінанси;
- в) фінанси держави;

- г) фінанси підприємств;
- д) фінанси населення.

Тест-завдання 1.3.

Чи правильно наведене твердження:

«Фінанси держави – це сукупність грошових фондів, керованих державними органами з метою забезпечення загальнодержавних і соціальних потреб»:

- а) правильно
- б) неправильно

Тест-завдання 1.4.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Зміст фінансів підприємств.

Група «А»:	Група «Б»:
а) сукупність грошових фондів, керованих державними органами з метою забезпечення загальнодержавних і соціальних потреб;	1) Представляють собою фінанси підприємств;
б) система грошових потоків підприємства, що виникають при здійсненні ним виробничого процесу.	2) Не є фінансами підприємств.

Тест-завдання 1.5.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«Кошти фізичних осіб, що використовуються в особистих цілях на споживання або нагромадження, носять назву фінансів _____».

Тест-завдання 1.6.

Доповнити твердження, вписавши назви економічних категорій у відповідному відмінку:

«Фінанси _____ економіки включають два структурні елементи: фінанси державних підприємств та організацій, а також фінанси підприємств комунальної форми власності».

Тест-завдання 1.7.

Позначте правильну відповідь.

Сукупність кредитних відносин, у яких позичальником виступає держава (в особі МФУ, республіканських і місцевих органів влади), а кредиторами – юридичні або фізичні особи представляє собою державний кредит:

- а) вірно
- б) невірно

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Розкрити зміст поняття «фінансова система». Перелічити основні складові.
2. Охарактеризувати зміст державних фінансів, як ланки фінансової системи.
3. Перелічити структурні складові фінансів підприємств.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 18; 22; 24; 27; 35; 39; 42-43; 50; 55-57; 61; 66-68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3 до Теми №3 «Фінансова політика»

Порядок виконання:

- проаналізувати зміст фінансової політики, як одного з напрямів впливу фінансів на економічний і соціальний розвиток суспільства;
- з'ясувати принципові аспекти розробки, впровадження і оцінки ефективності фінансової стратегії і фінансової тактики;
- визначити характерні риси концепції фінансової політики держави.

Ключові терміни:

Фінансова політика; фінансовий менеджмент; фінансова стратегія; фінансова тактика; податкова політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика; міжнародна фінансова політика.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Зміст фінансової політики держави.

Група «А»:	Група «Б»:
а) сукупність економіко-організаційних і правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави; б) фінансові відносини між державою та платниками податків з метою створення загальнодержавного централізованого фонду коштів, необхідних для виконання державою її функцій; в) сукупність державних заходів щодо використання фінансових відносин, мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення економічного і соціального розвитку суспільства.	1) Представляє собою фінансову політику; 2) Не є фінансовою політикою.

Тест-завдання 1.2.

Доповніть твердження, вписавши назву економічної категорії:

«В залежності від характеру завдань, що вирішуються, та тривалості _____ поділяється на фінансову стратегію та фінансову тактику. При цьому, фінансова _____ представляє собою довготерміновий курс фінансової політики держави, який розроблено на перспективу. У свою чергу, фінансова _____ спрямована на вирішення завдань поточного періоду розвитку суспільства».

Тест-завдання 1.3.

Позначте правильну відповідь.

«До основних заходів фінансової політики держави відносяться: створення ефективно діючого фінансового механізму, розробка загальної концепції фінансової політики, а також управління фінансовою діяльністю держави та підприємств»:

- а) правильно   б) неправильно

Тест-завдання 1.4.

Знайдіть правильну відповідь із запропонованих альтернатив.

Складовими частинами фінансової політики держави виступають:

- а) боргова й майбутня політика;
б) внутрішня й минула політика;
в) бюджетна й кредитно-грошова політика;
г) стійка та поточна політика.

Тест-завдання 1.5.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Заходи бюджетної та кредитно-грошової політики.

Група «А»	Група «Б»
а) забезпечення стійкості грошового обігу; б) визначення джерел формування державного бюджету; в) визначення принципів взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи; г) забезпечення своєчасності розрахунків в економіці шляхом регламентування діяльності банківської системи; д) визначення джерел фінансування дефіциту державного бюджету; е) забезпечення управління діяльністю фінансового ринку; ж) визначення допустимих меж розбалансування державного бюджету; з) визначення пріоритетних напрямів видатків державного бюджету.	1) Відноситься до комплексу заходів бюджетної політики; 2) Відноситься до комплексу заходів кредитно-грошової політики.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Пояснити зміст та особливості реалізації фінансової політики.
2. В чому полягає принципова відмінність фінансової стратегії і фінансової тактики.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 1; 16; 20; 27-28; 33; 36-37; 55; 66; 71.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

до Теми №4 «Сутність завдання та функції управління фінансами. Органи управління фінансами»

Порядок виконання:

- вивчити сутність та складові процеси управління фінансами»;
- проаналізувати перелік органів управління фінансами.

Ключові терміни:

Фінансовий контроль; загальнодержавний фінансовий контроль, муніципальний фінансовий контроль, відомчий фінансовий контроль, внутрішньогосподарський фінансовий контроль, громадський фінансовий контроль; аудит.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Обґрунтувати необхідність здійснення управління фінансами.
2. Розкрити сутність складових процесів управління фінансами.
3. Проаналізувати функції та повноваження органів управління фінансами.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 1-4; 13; 16; 19; 21; 41; 48; 62; 72.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

до Теми №5 «Поняття та склад фінансового механізму. Характер впливу фінансового механізму на економічний та соціальний розвиток держави. Роль та особливості фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин»

Порядок виконання:

- дослідити сутність фінансового механізму;
- ознайомитися із змістом фінансового планування й прогнозування, як елементів фінансового механізму;
- визначити роль фінансових показників в структурі фінансового механізму;
- з'ясувати склад фінансового механізму зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові терміни:

Фінансовий механізм; фінансове планування; прогнозування; фінансові показники; фінансові важелі; ліміти; резерви; фінансові стимули.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Позначте правильну відповідь.

«Фінансовий механізм – це сукупність економіко-організаційних і правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави в процесі створення і

використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення потреб державних структур, підприємств і населення»:

- а) так б) ні.

Тест-завдання 1.2.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

До структури фінансового механізму входять:

- а) міжнародні важелі та статистичне забезпечення;
- б) фінансові методи та фінансові важелі;
- в) форми і методи управління фінансовою діяльністю держави;
- г) нормативне забезпечення;
- д) бюджетна, кредитна-грошова політика;
- є) правове забезпечення;
- ж) інформаційне забезпечення.

Тест-завдання 1.3.

На наведене запитання обрати одну з перелічених нижче букв, під якою містяться правильні відповіді.

Оберіть літеру:

А	Б	В	Г	Д
якщо правильне тільки 1, 2	якщо правильне тільки 4, 5	якщо правильне тільки 3, 6	якщо правильне тільки 4, 6	якщо усе правильне

Фінансові методи представляють собою:

- 1. План створення і використання фінансових ресурсів.
- 2. Базу, за допомогою якої в економіці здійснюються розрахунки
- 3. Елемент фінансового механізму.
- 4. Сукупність економіко-організаційних і правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави.
- 5. Систему економічних відносин щодо формування, розподілу і використання фінансових ресурсів на підприємствах з державним капіталом.
- 6. Спосіб впливу фінансових відносин на господарський процес.

Тест-завдання 1.4.

Зробіть правильний вибір з наведеного переліку.

Фінансові важелі – це:

- а) база, за допомогою якої здійснюються розрахунки в економіці;
- б) спосіб впливу фінансових відносин на господарський процес;
- в) інструменти, за допомогою яких здійснюються процеси розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного багатства;
- г) сукупність організаційно-економічних форм та методів управління фінансовою діяльністю держави.

Тест-завдання 1.5.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

До правового забезпечення, як елементу фінансового механізму, відносяться:

- а) інструкції, нормативи;
- б) інформація про фінансову стійкість та платоспроможність конкурентів;
- в) Закони України, Укази Президента України;
- г) норми та методичні роз'яснення;
- д) Постанови Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, накази міністерств та відомств.

Тест-завдання 1.6.

Прогнозування представляє собою:

- а) процес підвищення ефективності управління інноваційними процесами;
- б) діяльність з удосконалення організаційної структури управління підприємств;
- в) процес передбачення, побудований на ймовірності, науково обґрунтованому судженні про перспективи розвитку об'єкта в майбутньому;
- г) реалізацію соціально-психологічних методів управління фінансово-економічної діяльністю підприємства.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. В чому полягає зміст поняття «фінансовий механізм».
2. Охарактеризувати риси фінансового планування й прогнозування, як елементів фінансового механізму.
3. Проаналізувати роль та відмінні риси інших складових фінансового механізму.
4. Пояснити, актуальність та необхідність використання у сучасних умовах засобів фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 35; 38; 44; 46; 48; 50; 60-61; 64; 66; 71.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

до Теми №6 «Методи фінансового впливу на розвиток суспільства»

Порядок виконання:

- проаналізувати загальнотеоретичні аспекти застосування відповідних методів фінансового впливу на розвиток суспільства;
- вивчити основні організаційні аспекти функціонування фінансового забезпечення, як методу фінансового впливу;
- дослідити характерні риси фінансового регулювання, як методу фінансового впливу.

Ключові терміни:

Фінансове забезпечення; фінансове регулювання; фінансове стимулювання; сальдовий метод; нормативний метод.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«Методами впливу фінансового механізму виступають: фінансове _____, фінансове регулювання та фінансове _____».

Тест-завдання 1.2.

Чи правильно наведене твердження:

«Фінансове забезпечення, як один з методів впливу фінансового механізму, представляє собою форму покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів»:

- а) правильно   б) неправильно

Тест-завдання 1.3.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Фінансове регулювання.

Група «А»:	Група «Б»:
а) форма покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, яка включає до себе: бюджетне фінансування, кредитування та самофінансування;	1) Характеризує фінансове регулювання;
б) законодавчо визначена система впливу держави на фінансові процеси у суспільстві;	2) Не характеризує фінансове регулювання.
в) здійснюється двома методами: сальдовим та податковим.	

Тест-завдання 1.4.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«Фінансове _____ (як один з методів впливу фінансового _____), представляє собою сукупність фінансових важелів, за допомогою яких можна впливати на інтереси суб'єктів господарювання».

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Розкрити зміст необхідності застосування відповідних методів фінансового впливу на розвиток суспільства.
2. Фінансове забезпечення, як метод фінансового впливу: визначення змісту та актуальності.
3. Поясніть відмінності між методами фінансового регулювання.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 2; 7; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 64; 66; 67; 68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

до Теми №7 «Сутність фінансового планування. Методи та принципи фінансового планування. Необхідність, зміст фінансового контролю»

Порядок виконання:

- дослідити сутність та характерні риси фінансового планування;
- вивчити зміст та необхідність фінансового контролю.

Ключові терміни:

Планування; фінансове планування; фінансовий план; фінансовий контроль; ревізія; перевірка.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. «Фінансове планування» – зміст та риси.
2. Обґрунтувати необхідність реалізації заходів фінансового контролю.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 18; 22; 24; 27; 35; 39; 42-43; 50; 55-57; 61; 66-68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8 **до Теми №8 «Державний кредит»**

Порядок виконання:

- ознайомлення із рисами державного кредиту, як ланки загальнодержавних фінансів;
- аналіз переліку застосовуваних форм внутрішнього державного кредиту.

Ключові терміни:

Державний кредит; державні позики; грошово-речові лотереї; державний борг.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Зміст категорії «державний кредит».

Група «А»:	Група «Б»:
а) грошові ресурси, що резервуються державою для забезпечення непередбачених витрат і спеціальних заходів;	1) Є
б) сукупність кредитних відносин, в яких позичальником виступає держава (в особі Міністерства фінансів України), а кредиторами – юридичні чи фізичні особи;	державним кредитом;
в) сукупність фондів грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні центральних й місцевих органів влади;	2) Не
г) джерела фінансування дефіциту державного бюджету, а також механізм розробки загальної концепції фінансової політики;	являється державним кредитом.
д) сукупність фондів коштів, що використовуються на визначені цілі, що мають першочергове значення для держави.	

Тест-завдання 1.2.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«Державний _____ представляє собою загальну суму заборгованості держави перед кредиторами».

Тест-завдання 1.3.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

До основних причин виникнення та збільшення розміру державного боргу відносяться:

- збільшення обсягів ВВП;
- зниження податкових надходжень, збільшення розміру соціальних трансфертів під час кризи;
- збільшення обсягів фінансових ресурсів держави;
- хронічний дефіцит бюджету, перевищення темпів росту державних витрат над темпами росту державних доходів;
- мілітаризація, участь у воєнних діях, вплив політичних бізнес-циклів.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

- Наведіть визначення сутності терміну «державний кредит».
- Поясніть, в яких формах державний кредит здійснюється в умовах ринкової економіки?
- Який зв'язок державного кредиту з бюджетним дефіцитом?
- Обґрунтуйте, що представляє собою державний борг?

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 1; 16; 20; 27-28; 33; 36-37; 55; 66; 71.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9 до Теми №9 «Державні цільові фонди»

Порядок виконання:

- ознайомитися із загальною характеристикою цільових фондів;
- розкрити призначення, особливості формування основних державних цільових фондів.

Ключові терміни:

Централізовані цільові (позабюджетні) фонди; пенсійний фонд; фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Зміст централізованих цільових (позабюджетних) фондів:

- а) за своєю суттю, це – сукупність економіко-організаційних і правових форм і методів управління фінансовою діяльністю держави;
- б) являють собою інструменти, за допомогою яких здійснюються процеси розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного багатства;
- в) представляють собою кошти уряду й місцевих органів самоврядування, пов'язані з фінансуванням певних видатків, що не включаються в бюджет;
- г) це надання коштів з бюджетів всіх рівнів економічним суб'єктам на безповоротних засадах;
- д) їх формування здійснюється за рахунок обов'язкових відрахувань, що мають строго цільове призначення.

Тест-завдання 1.2.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Перелік основних напрямів видатків Державного бюджету.

Група «А»:	Група «Б»:
а) збір коштів за рахунок фінансових санкцій;	1) Відносяться до основних напрямів видатків Державного бюджету; 2) Не є основними напрямами видатків Державного бюджету.
б) розвиток виробництва;	
в) отримання благодійної допомоги від інших держав;	
г) утримання державного апарату;	
д) утримання армії, органів державної безпеки та правопорядку;	
є) отримання безкоштовної військової техніки від інших країн;	
ж) фінансування освіти, науки, охорони здоров'я;	
з) фінансування програм підвищення життєвого рівня населення та соціального захисту.	

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Обґрунтуйте необхідність та важливість функціонування державних цільових фондів.
2. Перелічити основні державні цільові фонди. Пояснити призначення функціонування кожного з них.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 18; 22; 24; 27; 35; 39; 42-43; 50; 55-57; 61; 66-68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10 до Теми №10 «Фінанси підприємств»

Порядок виконання:

- ознайомитися із сутністю та складом фінансів підприємств;
- проаналізувати характеристику фінансів комерційних підприємств, некомерційних організацій і установ, громадських організацій і добродійних фондів.

Ключові терміни:

Фінанси підприємств; фінанси комерційних підприємств; фінанси некомерційних організацій і установ; фінанси громадських організацій і добродійних фондів.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Пояснити, в чому полягає визначення сутності терміну «фінанси підприємств».
2. Охарактеризувати принципові риси фінансів комерційних підприємств, некомерційних організацій і установ.
3. Обґрунтуйте, що являють собою фінанси громадських організацій і добродійних фондів.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 18; 22; 24; 27; 35; 39; 42-43; 50; 55-57; 61; 66-68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11

до Теми №11 «Формування та перспективи розвитку страхового ринку в Україні»

Порядок виконання:

- проаналізувати етапи формування і становлення страхового ринку в Україні;
- вивчити перспективи розвитку страхового ринку.

Ключові терміни:

Страховий ринок; Держстрах СРСР; перестраховання.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Проаналізувати основні етапи становлення страхового ринку в Україні.
2. Обґрунтувати, які саме перспективи очікують подальший розвиток вітчизняного страхового ринку.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 5-7; 10-12; 23; 40; 45; 49; 53; 57; 65.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №12

до Теми №12 «Фінансові форми регулювання ринкових відносин. Засоби державного регулювання економіки»

Порядок виконання:

- вивчити перелік та особливості існуючих форм регулювання ринкових відносин;
- проаналізувати призначення засобів державного регулювання економіки.

Ключові терміни:

Фінансове планування; методи фінансового забезпечення; фінансові важелі; фінансові стимули; державне регулювання економіки.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Розкрити зміст необхідності застосування існуючих форм регулювання ринкових відносин.
2. Поясніть призначення засобів державного регулювання економіки.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 2; 7; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 64; 66; 67; 68.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13 **до Теми №13 «Державний бюджет»**

Порядок виконання:

- вивчити сутність та функції державного бюджету;
- дослідити зміст та економічну роль доходів державного бюджету;
- проаналізувати сучасні проблеми здійснення видатків Державного бюджету України.

Ключові терміни:

Державний бюджет; доходи державного бюджету; видатки державного бюджету.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Державний бюджет – представляє собою:

- а) як річний фінансовий план – план формування і використання фінансових ресурсів на поточний рік для забезпечення завдань і функцій органів державної влади;
- б) як економічна категорія – грошове вираження збалансованого кошторису доходів і витрат за певний період, затверджений органами законодавчої влади у вигляді Закону;
- в) як річний фінансовий план – фінансові відносини, що складаються у держави з підприємствами, організаціями, населенням;
- г) як економічна категорія – централізований фонд фінансових ресурсів держави та основний засіб перерозподілу валового національного доходу;
- д) сукупність грошових надходжень до централізованого фонду фінансових ресурсів держави, що використовуються нею для виконання її основних завдань і функцій.

Тест-завдання 1.2.

Позначте правильну відповідь.

Функціями державного бюджету, через які проявляється його сутність, виступають: розподільча, контрольна та попереджувальна функції:

- а) вірно   б) невірно

Тест-завдання 1.3.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Залежно від співвідношення доходів і видатків бюджет може бути:

- а) нецільовим;
- б) збалансованим;
- в) вимушеним;
- г) з дефіцитом;
- д) з профіцитом.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Розкрити сутність та існуючі функції державного бюджету.
2. Пояснити, роль та основні характеристики доходів державного бюджету.
3. Обґрунтувати, з якою метою видатки державного бюджету поділяють між загальним і спеціальним фондом.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 2; 7-9; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 66; 67; 68; 74-77.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №14 до Теми №14 «Бюджетна система України»

Порядок виконання:

- розглянути зміст бюджетної системи як елементу фінансової системи держави;
- проаналізувати приклади бухгалтерських проведення за рахунком 31 «Рахунки в банках»;
- сфокусувати увагу на структурі та принципах функціонування бюджетної системи.

Ключові терміни:

Бюджетна система; місцеві бюджети; бюджетний устрій держави.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Доповніть твердження, вписавши назву економічної категорії:

«Сукупність Державного бюджету і місцевих бюджетів, що побудована з урахуванням економічних відносин, державного, адміністративно-територіального устрою й урегульована правовими нормами, називається _____ системою держави».

Тест-завдання 1.2.

Знайдіть правильну відповідь із запропонованих альтернатив.

До структури бюджетної системи України відносяться:

- а) амортизаційні відрахування, дивіденди, процентні ставки, пайові внески;
- б) система економічних елементів, пов'язаних із відносинами щодо формування, розподілу і використання фінансових ресурсів на підприємствах з державним капіталом;
- в) економічні відносини як із приводу формування бюджетного фонду держави, так і формування фінансових ресурсів усього державного сектора в цілому;
- г) Державний бюджет та місцеві бюджети України.

Тест-завдання 1.3.

На наведене запитання обрати одну з перелічених нижче букв, під якою містяться правильні відповіді.

Оберіть літеру:

А	Б	В	Г	Д
якщо правильне тільки 1, 3, 4	якщо правильне тільки 2, 4, 5	якщо правильне тільки 2, 3, 5	якщо правильне тільки 1, 3, 4	якщо усе правильне

До структури місцевих бюджетів України відносяться:

1. Державний бюджет.
2. Бюджет Автономної республіки Крим, бюджети місцевого самоврядування.
3. Обласні бюджети.
4. Екологічний бюджет.
5. Районні бюджети та бюджети районів у містах.

Тест-завдання 1.4.

Знайдіть відповідність компонентів групи «А» компонентам групи «Б»:

Зміст категорії «бюджетний устрій».

Група «А»:	Група «Б»:
а) грошові відносини з приводу мобілізації фінансових ресурсів у розпорядженні державних структур;	1) Представляє собою бюджетний устрій;
б) організація, принципи побудови та функціонування бюджетної системи, взаємозв'язок між окремими її ланками.	2) Не є бюджетним устроєм.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. В чому полягає зміст поняття «бюджетна система».
2. Охарактеризувати основні структурні складові бюджетної системи.
3. Проаналізувати існуючі принципи функціонування бюджетної системи.
4. Пояснити зміст бюджетного устрою країни.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 66; 67; 68; 74.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №15 до Теми №15 «Бюджетний процес»

Порядок виконання:

- вивчити призначення організації бюджетного процесу в Україні;
- проаналізувати перелік учасників бюджетного процесу та їх повноваження;
- дослідити порядок складання, розгляду та прийняття Державного бюджету України;
- ознайомитися із послідовністю виконання Державного бюджету України;
- розглянути особливості процесів зведення, складання та надання звітності про виконання державного бюджету;
- проаналізувати загальні засади організації ефективного бюджетного процесу.

Ключові терміни:

Бюджетний процес; бюджетне планування; бюджетний регламент; бюджетний запит; виконанням бюджетів; бюджетний розпис.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

На наведене запитання обрати одну з перелічених нижче букв, під якою містяться правильні відповіді.

Оберіть літеру:

А	Б	В	Г	Д
якщо правильне тільки 1, 2, 6	якщо правильне тільки 1, 2, 4	якщо правильне тільки 3, 5, 6	якщо правильне тільки 2, 4, 6	якщо усе правильне

Бюджетний процес – це здійснення регламентованої правовими нормами діяльності, пов'язаної з:

1. Створенням та використанням децентралізованого фонду фінансових ресурсів, що призначені для забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування та виконання делегованих державних функцій.
2. Складанням, розглядом, затвердженням бюджетів.
3. Методами управління фінансовою діяльністю держави в процесі створення і використання фондів фінансових ресурсів.
4. Виконанням бюджетів та контролем за їх виконанням.
5. Резервуванням державою фінансових ресурсів для забезпечення непередбачених витрат та спеціальних потреб.
6. Розглядом звітів про виконання бюджетів.

Тест-завдання 1.2.

Доповнити твердження, вписавши назву економічної категорії у відповідному відмінку:

«Розгляд та прийняття Закону про Державний бюджет України та рішень про місцеві бюджети здійснюється на стадії № ___ бюджетного процесу. Складання проектів бюджетів здійснюється на стадії № ___ бюджетного процесу. Виконання бюджету, у т.ч., у разі необхідності, внесення змін до Закону про Державний бюджет України та рішення про місцеві бюджети здійснюється на стадії № ___ бюджетного процесу. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету та прийняття рішень відносно нього здійснюється на стадії № ___ бюджетного процесу».

Тест-завдання 1.3.

На наведене запитання обрати одну з перелічених нижче букв, під якою містяться правильні відповіді.

Оберіть літеру:

А	Б	В	Г	Д
якщо правильне тільки 1, 2, 3	якщо правильне тільки 1, 2, 4	якщо правильне тільки 1, 3, 4	якщо правильне тільки 2, 3, 4	якщо усе правильне

Стадіями бюджетного процесу виступають:

1. Складання проектів бюджетів.
2. Визначення прогнозних обсягів народжуваності у країні.
3. Розгляд та прийняття Закону про Державний бюджет України та рішень про місцеві бюджети. Виконання бюджету, у т.ч., у разі необхідності, внесення змін до Закону про Державний бюджет України та рішення про місцеві бюджети.
4. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету та прийняття рішень відносно нього.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. У чому полягає сутність бюджетного процесу. Дати визначення змісту термінів «бюджетне планування», «бюджетний регламент».
2. Визначити, які суб'єкти є учасниками бюджетного процесу. Якими повноваженнями вони наділені.
3. Охарактеризувати складання, розгляд та прийняття Державного бюджету, як стадії бюджетного процесу.
4. Які кроки виконання Державного бюджету здійснюються під час бюджетного процесу.
5. Поясніть роль Державного казначейства України в процесі зведення, складання та надання звітності про виконання Державного бюджету.
6. Які можна перелічити заходи, спрямовані на підвищення ефективності бюджетного процесу в Україні.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 13; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 66; 67; 68; 75; 77.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №16

до Теми №16 «Державні доходи. Державні видатки. Бюджетний дефіцит»

Порядок виконання:

- дослідити сутність, методи мобілізації державних доходів;

- визначити економічне та соціальне призначення державних витрат;
- з'ясувати зміст категорії «дефіцит бюджету».

Ключові терміни:

Державні доходи; державні витрати; дефіцит Державного бюджету.

Завдання 1 – Дати відповідь на наступні тест-завдання

Тест-завдання 1.1.

Зробіть правильний вибір із запропонованих альтернатив.

Доходи Державного бюджету – це:

- а) довготерміновий курс фінансової політики держави;
- б) обов'язковий внесок до бюджету відповідного, який здійснюється платником податку у порядку та на умовах, визначених Законами України з оподаткування;
- в) економічні відносини як з приводу формування бюджетного фонду держави, так і з приводу формування фінансових ресурсів всього державного сектору;
- г) сукупність перерозподільних відносин з приводу формування цільового страхового фонду і його використання для відшкодування збитків, заподіяних за непередбачених несприятливих обставин.

Тест-завдання 1.2.

Позначте правильну відповідь.

До доходів Загального фонду Державного бюджету відносяться ті, які призначені для забезпечення фінансовими ресурсами загальних витрат та не спрямовуються на визначені цілі. А доходи Спеціального фонду Державного бюджету призначені тільки для фінансування визначених заходів:

- а) вірно
- б) невірно

Тест-завдання 1.3.

Знайдіть декілька правильних відповідей із запропонованого переліку.

Виходячи з принципу територіального формування доходи Державного бюджету поділяються на:

- а) податкові надходження;
- б) офіційні трансферти;
- в) податки, що сплачуються юридичними особами;
- г) закріплені;
- д) регульовані.

Тест-завдання 1.4.

Чи правильно наведене твердження:

«Офіційні трансферти – це безкоштовні, безповоротні платежі, отримані від інших органів державного управління, недержавних джерел чи міжнародних організацій»:

- а) правильно
- б) неправильно

Тест-завдання 1.5.

Зробіть правильний вибір із запропонованих альтернатив.

Витрати Державного бюджету – це:

- а) безкоштовні, безповоротні платежі, отримані від інших органів державного управління, недержавних джерел чи міжнародних організацій;
- б) грошові відносини з приводу мобілізації фінансових ресурсів у розпорядженні державних структур;

- в) економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованих грошових коштів та їх використанням за призначенням;
- г) економічні витрати, що призначені для забезпечення фінансовими ресурсами загальних витрат та не спрямовуються на визначені цілі.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. Обґрунтуйте необхідність та важливість наявності державних доходів.
2. Перелічити основні форми фінансування державних витрат. Пояснити зміст та причини бюджетного дефіциту.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 8-9; 22; 24; 27; 28; 35; 39; 43; 55; 61; 66; 67; 68; 74.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №17

до Теми №17 «Податкова система України. Податкова політика»

Порядок виконання:

- розглянути сутність податкової системи держави;
- з'ясувати характер впливу податкової політики на економічний розвиток.

Ключові терміни:

Податки; податкова система; податкова політика.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєних знань

1. В чому полягає зміст понять «податки», «податкова система».
2. Наведіть своє бачення оцінки впливу податкової політики на економічний розвиток України.

При вивченні матеріалу рекомендується використовувати наступні нормативні та літературні джерела: 2; 8-9; 15; 17; 25-26; 29-32; 51; 54; 63; 65-66; 70; 73; 76-77.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004р.: станом на 1 січня 2006р.]. – К.: Мін.-во Юстиції України, 2006. – 124с.
2. Податковий Кодекс України: [закон України: офіц. текст: за станом на 2 грудня 2010р. із змінами, внесеними Законом України від 23 грудня 2010р.] // Голос України. – 2010. – №№229-230 (4979-4980). – С.4-62.
3. Кодекс законів про працю України: [закон України: офіц. текст: за станом 12 жовтня 1971р. із змінами, внесеними Законом України від 3 лютого 2011р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08>
4. Про банки і банківську діяльність: [закон України: офіц. текст: за станом на 7 грудня 2000р.] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – №5-6. – Ст.30.
5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: [закон України: офіц. текст: за станом на 16 липня 1999р. із змінами, внесеними Законом України від 9 лютого 2006р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – №46. – ст.391.
6. Про внесення змін до Закону України «Про аудиторську діяльність»: [закон України: офіц. текст: за станом на 14 вересня 2006р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – №44. – ст.432.
7. Про господарські товариства: [закон України: офіц. текст: за станом на 19 вересня 1991 р. із змінами, внесеними Законом України від 5 лютого 2013р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – №7. – ст.53.
8. Про Державний бюджет України на 2012 рік: [закон України: офіц. текст: за станом на 22 грудня 2011р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – №34-35. – ст.414.
9. Про Державний бюджет України на 2013 рік: [закон України: офіц. текст: за станом на 06 грудня 2012р.]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main>.
10. Про заставу: [закон України: офіц. текст: за станом на 12 жовтня 2010р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: [закон України: офіц. текст: за станом на 08 липня 2010р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – №2-3. – ст.11.
12. Про іпотеку: [закон України: офіц. текст: за станом на 13 січня 2012р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
13. Про Національний банк України: [закон України: офіц. текст за станом на 1 січня 2012р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0396-99>.
14. Про оплату праці: [закон України: офіц. текст: за станом на 24 березня 1995р. із змінами, внесеними Законом України від 23 вересня 2010р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – №6. – ст.44.
15. Про оцінку земель: [закон України: офіц. текст: за станом на 05 листопада 2009р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – №5. – ст.40.
16. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: [закон України: офіц. текст: за станом на 12 липня 2001р. із змінами, внесеними Законом України від 9 вересня 2004р.] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – №1. – ст.14.
17. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: [закон України: офіц. текст за станом на 7 серпня 2011р.] // Офіційний вісник України. – 2001. – №20. – С.1. – ст.828.
18. Про приватизацію державного майна: [закон України: офіц. текст: за станом на 4 березня 1992р. із змінами, внесеними Законом України від 3 грудня 2010р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15&c=1#Public>.

19. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: [декрет КМУ: офіц. текст за станом на 12 січня 2012 р. №4205-17] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.
20. Азаров М.Я. Бюджетна політика у контексті соціально-економічного розвитку України. – У 6-ти т. – Т.3: Розвиток системи податків як основи зміцнення державних фінансів : монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К. : Вид-во НДФІ, 2004. – 308 с.
21. Амосов О.Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку / О.Ю. Амосов // Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць: У 2 ч. / За заг. Ред. Г.І. Мостового, Г.С. Одинцової. – Х.: ХарРІДУ НАДУ, 2010. – Вип.2. – С.10-16.
22. Балабанов А. И. Финансы / А. И. Балабанов. – СПб.: Питер, 2000. – 192с.
23. Базилевич В. Д. Сучасна парадигма страхування: сутність і протиріччя / В. Д. Базилевич // Фінанси України. – 2007. – №9. – С. 42-50.
24. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки / Ш. Бланкарт: [Пер. з нім. С. І. Терещенко та О. О. Терещенка]. – К.: Либідь, 2000. – 654 с.
25. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К.: т-во Знання, КОО, 1999. – 357с.
26. Валінкевич Ю.Б. Податкова система України: стан, проблеми, перспективи / Ю.Б. Валінкевич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kds.org.ua/blog/valinkevich-yub-tvorcha-robota-podatkova-sistema-ukraini-stan-problemi-perspektivi>.
27. Василик О. Д. Теорія фінансів / О. Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416с.
28. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: [монографія] / Т.Г. Васильців. – Л.: Арал, 2008. – 384с.
29. Вишне夫斯基 В.П. Уход от уплаты налогов: теория и практика: монография / В.П. Вишне夫斯基, А.С. Веткин. – Донецк: Изд-во НАН Украины. Ин-т экономики пром-ти, 2003. – 228 с.
30. Голишевська Л.В. Сучасний стан податкової політики: проблеми і шляхи їх розв'язку / Голишевська Л.В., Швець А. Г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58997.doc.htm.
31. Гречко А.В. Дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України / А. В. Гречко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1443>.
32. Гусак О.Ю. Податковий кодекс та податкова конкурентоспроможність України // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – №1. – С. 45-50.
33. Данилишин А.І. Проблеми фінансової політики України й розвитку фінансово-монетарних важелів її реалізації / А.І. Данилишин // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 51-66.
34. Дєєва Н.М. Оподаткування в Україні / Дєєва Н.М., Редіна Н.І., Дулік Т.О.: [Навч. посіб.] [За ред. Н.І. Редіної.]– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.
35. Державні фінанси: [Навчальний посібник] / Вид. 2-ге, доп. і перероб. [за заг. ред. Базилевича В.Д.]. – К.: Атіка, 2004. – 368с.
36. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. – К.: УАДУ, 2002. – 228с.
37. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 712 с.
38. Дубовой О.Ф. Шляхи підвищення ефективності грошово-кредитного механізму державного регулювання економічного зростання економіки України / О.Ф. Дубовой, О.В. Кіндрат, Б.І. Кабаці // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С.168-176.
39. Загальна теорія фінансів. / В.М. Діденко, В.Д. Попова, В.В. Прядко. – Чернівці: Ратуша, 2000. – 700с.
40. Захарченко В.С. Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи / В. С. Захарченко // Національна оборона і безпека. – 2008. – №6. – С. 26.

41. Зятковський В. І. Аналіз впливу державних видатків на економічне зростання держави / В.І. Зятковський // Наукові записки: Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – Вип. 13. – С. 190-194.
42. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Л.: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2005. – 715 с.
43. Кириленко О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): [Навч. посібник] / О.П. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 130с.
44. Ковалюк О.М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії та практики) / О.М. Ковалюк: [монографія]. – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2002. – 396с.
45. Ковтун Н. В. Сучасні тенденції розвитку страхової діяльності в Україні: макроекономічні і регіональні аспекти / Н. В. Ковтун // Статистика України. – 2007. – №3. – С. 38-44.
46. Коротич О.Б. Державне управління регіональним розвитком України / О.Б. Коротич: [монографія]. – Х.: Вид.-во ХарРІДУ НАДУ «Магістр», 2006. – 220с.
47. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України / В.І. Кравченко: [Навч. посібник]. – К.: Т-во: «Знання», КОО, 1999. – 100с.
48. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М.І. Крупка. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 608 с.
49. Лой Ю.В. Страховий ринок та перспективи його розвитку / Ю.В. Лой. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Loi.pdf.
50. Львовчкін С.В. Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання / С. В. Львовчкін. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 432 с.
51. Мілєнтьєва О.В. Напрями вдосконалення податкової політики України / О.В. Мілєнтьєва, Т.О. Чернявська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73646.doc.htm.
52. Мельник Н.В. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи / Н.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій: [монографія]. – К. : Вид-во «Знання України», 2008. – 675 с.
53. Мних М.В. Страхування і його роль у забезпеченні соціального захисту населення / М.В. Мних // Фінанси України. – 2007. - №6. – С. 39-45.
54. Молдован О.О. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання: [аналітична доповідь] / О.О. Молдован, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко [за редакцією Засл. економіста України Я.А. Жаліла]. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2010. – 35с.
55. Общая теория финансов: [Учебник] / Л.А. Дробозина, Ю.Н. Константинова, Л.П. Окунева и др. / Под ред. Л.А. Дробозиной. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. – 400с.
56. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) / В. М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
57. Осадець С.С. Страхування / Осадець С.С.: Підручник– К.: КНЕУ, 2002. – 599с.
58. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. – К.: Знання-Прес, 2002. – 464 с.
59. Половинчак Ю. Податкова система – нові перепони на шляху мінімізації / Ю. Половинчак // Україна: БізнесРевю. – 2011. – №5. – С. 2.
60. Рогатенюк Э.В.. Анализ подходов к структурированию финансового механизма трансформационной экономики / Э. В. Рогатенюк // Экономика Крыма. – 2008. – №23. – С.46-49.
61. Романенко О. Р. Фінанси / О.Р. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 312 с.
62. Рудницька Р.М. Механізми державного управління: сутність і зміст/ Р.М. Рудницька, О.Г. Сидорчук, О.М. Стельмах [за наук. ред. д.е.н., проф. М.Д. Лесечка, к.е.н., доц. А.О. Чемериса]. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 28с.
63. Семенова Н. В. Податкова система як інструмент перерозподілу доходів / Н. В. Семенова, В. В. Семенов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – №3-4. – С. 70-75.

64. Смирнов С.О. Вплив фінансового механізму на соціально-економічний розвиток регіональної економічної системи / Смирнов С.О., Корнеєв М.В. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Ekonomika/2008/Smirnov_Korneyev.
65. Соболев Р.Г. Формування й становлення страхового ринку в Україні / Р.Г. Соболев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/1/07.pdf>.
66. Фінанси (теоретичні основи): [підручник] / М.В. Грідчина, В.Б. Захожай, Л.Л. Осіпчук та ін.; Під кер.-вом і за наук. ред. М.В. Грідчиної, В.Б. Захожая. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 312с.
67. Фінанси: [навч. посіб.] / За ред. С.О. Булгакової, Л.І. Василенко. – К., 1999. – 500с.
68. Финансы: Учебник для вузов / Под ред. проф. Л.А. Дробозиной. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 607с.
69. Чечетов М.В. Бюджетний менеджмент: [навчальний посібник] / М.В. Чечетов, Н.Ф. Чечетова, А.Ю. Бережна / В 2-х ч. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 648с.
70. Шаблиста Л.М. Податки як засіб структурної перебудови економіки. – К.: Форм, 2000. – 335с.
71. Шевцов А.І. Економічне зростання в Україні та пошук ключової ланки майбутнього розвитку / А.І. Шевцов, Н. Щербакова // Актуальні проблеми економіки. – 2002. – № 3. – С.37-46.
72. Юрий С.І. Казначейська система: [підручник] / С.І. Юрий, В.І. Стоян, М.Й. Мац. – Тернопіль, 2002. – 394с.
73. Якимчук Л.М. Вибір оптимальних принципів оподаткування та зменшення податкового навантаження як передумова створення ефективної податкової системи / Л.М. Якимчук; В.М. Чубай // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.7. – С.283-288.

Інтернет адреси

74. <http://www.me.gov.ua> – сайт Міністерства економіки України.
75. <http://www.rada.gov.ua> – сайт Верховної Ради України.
76. <http://www.kmu.gov.ua> – сайт Кабінету Міністрів України.
77. <http://www.ukcc.com.kiev.ua> – сайт газети «Урядовий кур'єр».

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Світлична Вікторія Юрїївна

Методичні вказівки
для практичних занять
з курсу «Фінанси»

(для студентів 4 курсу денної та заочної форм навчання
напряму підготовки напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
професійного спрямування «Менеджмент організацій»,
спеціалізація «Менеджмент готельно-курортного туристського сервісу»,
«Менеджмент організацій міського господарства»)

Комп'ютерна верстка *Н. М. Колісник*

За авторською редакцією

Комп'ютерний набір *В.Ю. Світлична*

План 2012, поз. М 391

Підп. до друку 08.07.2013р.

Друк на ризографі

Тираж 50 прим.

Формат 60x84 1/16

Умовн.-друк. арк. 1,5

Зам. №____

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 4064 від 12.05.2011